

[Onderstaand schrijven aan M. V. Buuren is afkomstig van Dr. Ir. A.J. Vijverberg.

Personalia: Vijverberg werd geboren te 's-Gravenzande in 1933. Studeerde in Wageningen Plantenziektenkunde. Heeft als ambtenaar bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij gewerkt in de voorlichting en het onderzoek. Standplaatsen waren Wageningen, Den Bosch, Naaldwijk, Aalsmeer en Den Haag. Is na zijn pensionering gepromoveerd op het proefschrift 'Glastuinbouw in ontwikkeling. Beschouwingen over de sector en de beïnvloeding ervan door de wetenschap'. Heeft samen met Bert Bravenboer gepubliceerd over de geïntegreerde ziektebestrijding onder glas. Is voorzitter van Artemis, de vereniging van producenten en handelaren in biologische bestrijders.]

A.J. Vijverberg,
Naaldwijkseweg 35,
2691 RB Gravenzande.
0174413795
A.J.Vijverberg@kabelfoon.nl

's-Gravenzande, 07-11-11

Aan: M.B.vanBuuren@uu.nl

Geachte heer Van Buuren,

Met interesse heb ik Uw boek 'De Afrekening' gelezen. Ik vind het boek belangrijk omdat het zowel het verzet demythologiseert als de NSB dedemonificeert. Grijstinten komen als vanzelf naar voren bij het beoefenen van de geschiedenis. Daaraan voldoet Uw boek in ruime mate.

Ik heb ook enkele kritische kanttekeningen bij Uw boek. Wellicht kunt u er Uw voordeel mee doen.

Op pag. 4 van de omslag schrijft U dat Piet Doelman nooit gestraft is voor de dood van Francke en voor andere oorlogsmisdaden. De dood van iemand is nooit een misdaad en behoeft dus niet gestraft te worden. Wellicht bedoelt U 'de moord op'. In het boek beschrijft U dat Piet Doelman twee maanden voorwaardelijke gevangenisstraf gekregen heeft voor deze moord. Hij is dus wel gestraft. U kunt het onvoldoende vinden (vind ik ook) maar om het vonnis dan te ontkennen gaat mij te ver. Het doet mij denken aan een 'Wilderiaanse' attitude versus de rechtstaat: als het vonnis mij niet bevalt, deugt de rechtspraak niet. Ik vind overigens dat beëdigde politiemensen, die aan zo'n moordpartij meededen een zwaardere straf verdienen dan een burger die zo iets doet, ook al komt die burger uit het verzet.

Bij de verdere opmerkingen vermeld ik het paginanummer van het boek.

69 De Galgweg verbindt het kruispunt Westerlee met 's-Gravenzande en loopt niet door Honselersdijk.

81 's-Gravenzande i.p.v. 's-Gravezande.

81 Zij reden richting Maasdijk, daarna richting 's-Gravenzande. Vanaf de Maasdijk richting 's-Gravenzande passeert men de Oranjesluis. Na het graven van de tankval was dit de grens van de vesting Hoek van Holland. Als inwoner van 's-Gravenzande mocht je deze grens passeren op vertoon van je persoonsbewijs. Ik kan me niet goed voorstellen dat mensen uit Maassluis na spertijd deze wachtpost konden passeren.

87 Hier schrijft U over het toezicht op de vleesproductie. U schrijft dat dit veel moeilijker is dan het toezicht op de plantaardige productie. Op levend vee, zo weet ik uit eigen ervaring, werd wel degelijk gecontroleerd. Ik weet niet of U gelijk heeft in het verschil in moeilijkheidsgraad tussen plantaardige en dierlijke productie. Klemann¹ schat in, dat de illegale productie in de akkerbouw en de veehouderij in 1942 en 1943 rond 1/3 van de totale productie ligt. Daar was dus géén verschil tussen beide sectoren. Voor de tuinbouw schatte hij de illegale productie op 10 tot 15 %.

114 Interessant is Uw opmerking dat tuinders meer aandacht gingen besteden aan kwantiteit dan aan kwaliteit. Werd dit veroorzaakt doordat het UCB² opgeheven werd? Ik ben erg benieuwd naar de bron van deze mededeling. Kemmers vermeldde hier niets over.³ De tegenstelling kwantiteit/kwaliteit is overigens een populair geloof dat elke wetenschappelijke onderbouwing mist.⁴

116 Bij het lezen van deze pagina moest ik denken aan het populaire boekje: 'How to lie with Statistics'. U schets aan de hand van de veilingomzet van de veiling Naaldwijk de groei van het inkomen van tuinders. Als U een wat langere tijdreeks genomen had, had U geconstateerd dat in 1941 de veiling-

¹ Klemann, A.M., 2002. Nederland 1938-1948. Economie en samenleving in jaren van oorlog en bezetting. Boom, Amsterdam: 201, 205 & 207

² Uitvoer Controle Bureau

³ Kemmers, W., 1992. Oorlog, herstel en vernieuwing (1940-1949). In: W. Kemmers & L. Gijsberts. CBT 75 jaar.

⁴ Vijverberg, A.J., 2006. Over kwaliteit en kwantiteit in de landbouwproductie. Spil: 5.

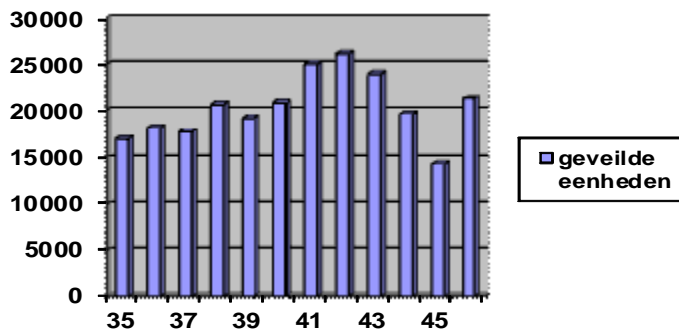
omzet voor het eerst groter was dan in 1930, ondanks de aanzienlijke groei in het glasareaal in de periode 1930-1932. Deze constatering geldt in nominale guldens. Ook toen was er inflatie. Denk aan het verlaten van de gouden standaard in 1936. Uit het blote hoofd betrof de inflatie dat jaar 3,5 %. U laat onvermeld, dat over het jaar 1939 een bedrag van f 633.842,30 aan steun van de regering ontvangen werd.⁵ Een bedrag dat U dus eigenlijk bij de veilingomzet van 1939 zou moeten bijtellen. Overigens waren de oorlogsjaren goede jaren voor de tuinders. In 1940 kon mijn vader voor het eerst (sinds als ik mij goed herinner) 1932 weer aflossing betalen op zijn hypotheek. Aan het einde van de oorlog had hij zelfs zijn achterstand van de crisisperiode ingelopen! Bij een iets langere jaarreeks dan U hanteert had U ook kunnen constateren dat in de crisisperiode veel 'grootverdieners' veranderden in 'kleinverdieners'.⁶ Het staatje is bijgevoegd.

BRUTO-ONTVANGSTEN.

We doen hieronder volgen het gewone staatje van de veilingsoptvangsten onzer leden. De netto-veilingsoptvangsten zijn voor de leden de bruto-ontvangsten hunner bedrijven, daar eerst na aftrek van loonen, huren, enz. hun netto-inkomen overblijft. Voor 1932 moet gelezen worden f 15.000,— en hooger en voor de jaren 1933 tot en met 1937 f 10.000,— en hooger.

	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
f 2000,— en minder	31	58	90	99	119	115	114
„ 2000,— tot f 5000,—	132	175	202	212	225	225	223
„ 5000,— tot „10.000,—	144	135	92	81	63	73	87
„10.000,— tot „15.000,—	45	16	21	18	10	12	13
„15.000,— tot „20.000,—	10	10					
„20.000,— en hooger	14						
	376	394	405	410	417	425	437

omzet in hoeveelheid af. Daarvoor zijn vijf

len. Op ons ouderlijk bedrijf werd een deel van de eenruiters versneden om de druivenkassen te repareren. Het glasareaal nam dus af.

5. De directe verkoop uit de hand. Ook ik herinner mij nog het grote aantal mensen uit de stad die vroege aardappelen en bloemkool kwamen kopen (ik denk voorjaar 1944) en die wij de weg wazen om de politie te ontlopen.
6. Als ik mij wel herinner is op een bepaald moment de verplichte 'onderteelt' in druivenkassen ingevoerd. Dit betekende een stimulans voor de productie.

127 Hier geeft U een brief weer. Bij het trekken van conclusies over brieven moet U zich realiseren dat de schrijver altijd het gevaar liep dat de brief door de bezetter gelezen werd. In de oorlog hadden wij een oom in Rome. Wij hebben nooit een brief gekregen, die niet geopend was geweest. Onaantrekkelijke dingen over de bezetter schrijven was gevaarlijk!

131 Hier wordt Piet Doelman c.s. aangehouden op de Middelbroekweg nabij de brug over De Strijp. Op blz. 204 is de aanhouding in het centrum van Naaldwijk. Dit is een tegenstrijdigheid.

140 Uw gedachtegang op deze pagina komt bij mij wat verwarrend over. 'Eén van deze wagens moest hij wel voor de Duitsers beschikbaar houden'. Ik interpreteer dat als: 'wanneer de Duitsers mij wat vragen kan ik geen nee verkopen en dus kan ik aan jullie wensen maar op beperkte wijze tegemoet komen'. De suggestie dat er dan negen wagen voor de illegaliteit reden komt voor mij uit de lucht vallen.

141 De gemeente Honselersdijk heeft nooit bestaan.

117 Hier spreekt U over legale en illegale handel. Middels de jaarverslagen kan men hier ook een beeld van krijgen. De veilingverslagen, althans de verslagen van Naaldwijk, vermelden de aangevoerde stuks. Als je dan appels en peren bij elkaar optelt kom je tot de conclusie dat er zeker tot 1943 niet of nauwelijks illegaal gehandeld is door Naaldwijkse tuinders, ook niet als er rekening gehouden wordt met de vooroorlogse doordraai (zie grafiek). In 1943 neemt de

oorzaken te melden, nl.:

1. De grootschalige afbraak van bedrijven aan de Groeneweg, het Galgepad en de Opstalweg. De meeste van deze tuinders waren lid van veiling Naaldwijk.
2. De opkomende tabaksteelt. Dit was een aantrekkelijke teelt die ten koste ging van het areaal voedingsgewassen.
3. Meer nadruk op eigen voorziening. Zo introduceerde mijn vader de teelt van tarwe op het eigen bedrijf. Ook dit ging ten koste van het 'veilingareaal'.
4. Het gebrek aan materialen.

⁵ Jaarverslag veiling Naaldwijk 1940: 19.

⁶ Jaarverslag veiling Naaldwijk 1937: 7.

199 Merkwaardig dat een politie agent van Naaldwijk een brief tikt op papier van het corps Vlaardingen.

Om de discussie over Uw boek in de regio te stimuleren zend ik een kopie van deze brief naar een aantal mensen waarvan ik denk, dat zij in deze geschiedenis geïnteresseerd zijn.

Met vriendelijke groet,

Aad Vijverberg.